

## Door de tijd heen

---

De volgende gegevens over tolken en vertalers staan in willekeurige volgorde:

- 1 De Indiase diplomaat l'tisam-ud-Din schreef de tekst van het Verdrag van Allahabad in het Engels en in het Perzisch.
- 2 Het geallieerde strafproces tegen hoge nazi-functionarissen verliep sneller door het idee van Léon Dostert om te beginnen met vertalen terwijl een spreker nog aan het woord was.
- 3 Paul Mantoux vertaalde tijdens de vredesonderhandelingen in Versailles de voorstellen voor de Franse premier.
- 4 Pavel Palazjtsjenko was de tolk van Gorbatsjov tijdens de besprekingen over kernwapens met de Verenigde Staten.
- 5 Tijdens de Duitse kolonisatie van Kameroen was Mwange Ngondo als tolk aanwezig bij het sluiten van een verdrag tussen Afrikaanse koningen en de Duitse firma Woermann.
- 6 Tisquantum was als tolk betrokken bij de eerste ontmoetingen tussen de Pilgrim Fathers en de lokale Pokanokets-stam.

- 2p    1    Zet deze gegevens in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

## Vroegmoderne tijd

---

*Gebruik bron 1.*

- 2p    2    Toon aan, met steeds een verschillende verwijzing naar de bron, dat de wijze waarop Daniele Barbaro zich laat afbeelden, past bij:
- het veranderende mensbeeld van de renaissance, en
  - het begin van een nieuwe wetenschappelijke belangstelling.

In de vroegmoderne tijd werden in de Nederlandse Republiek zeeatlassen gepubliceerd met daarin kaarten van oceanen, kustlijnen en zeeroutes.

Twee gegevens:

- 1 Vanaf de zestiende eeuw werden edities van zeeatlassen gepubliceerd waarin de kaarten telkens nieuwe geografische gegevens bevatten.
- 2 In 1672 publiceerde Pieter Goos in Amsterdam een luxe editie van zijn *Zee-atlas* voor 'alle heren en kooplieden'. Deze *Zee-atlas*, rijk versierd met bladgoud, was niet bedoeld om mee te nemen op reis maar om thuis tentoon te stellen.

2p 3 Geef een verklaring:

- voor de publicatie van edities met nieuwe gegevens vanuit 'het begin van de Europese overzeese expansie', en
- voor de behoefte aan een luxe editie voor 'alle heren en kooplieden' met behulp van een kenmerkend aspect uit de zeventiende eeuw.

*Let op: je moet na het opschrijven van een kenmerkend aspect een uitleg geven.*

*Gebruik bron 2.*

In deze brief beschrijft de kolonist de situatie in New England. Hij beschrijft in een ander deel van de brief dat er vreedzame contacten bestaan tussen de Engelse kolonisten en de inheemse bevolking van de oostkust van Noord-Amerika.

3p 4 Licht de brief van de kolonist toe door:

- met een verwijzing naar de brief een verklaring te geven voor het onderhouden van vreedzame contacten met de inheemse bevolking, en
- met een verwijzing naar de brief aan te tonen dat de kolonisten in New England een vestigingskolonie hadden willen stichten, en
- een politieke reden te geven waarom het bestuur in Engeland niet zal hebben gewild dat brieven zoals deze onder een groter publiek werden verspreid.

*Let op: je moet na het opschrijven van een verwijzing naar de brief een uitleg geven.*

De kolonist (zie bron 2) schreef in dezelfde brief over de inheemse bevolking: "velen van hen stierven afgelopen winter".

1p 5 Noem de reden die volgens historici de hoofdoorzaak was van het ongewoon hoge sterftecijfer onder de inheemse bevolking tijdens de vreedzame beginfase van de Europese kolonisatie van Amerika.

Een geschiedenis:

In 1653 voerde de Franse koning Lodewijk XIV een balletvoorstelling uit voor een groep edelen. De koning stelde de Romeinse zonnegod voor, in een goudkleurig kostuum. Kinderen uit adellijke families dansten om hem heen in kostuums die verschillende planeten voorstelden, zoals planeten om de zon draaien.

- 2p    **6**    Geef aan welke politieke boodschap aan de adel werd overgebracht, waarna je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar deze geschiedenis.

Een geschiedenis:

In 1658 overleed de katholieke non Maria Margaretha van Valckenisse. Haar graf werd een bedevaartsoord voor gelovigen die beweerden dat het lichaam van Maria Margaretha niet bedierf en voor miraculeuze genezingen zorgde. In 1663 vroeg het bestuur van de Republiek aan Louis de Bils om het lichaam van de non te onderzoeken. De Bils nam monsters van het lichaam en bekeek die onder de microscoop. Hij schreef in zijn verslag dat het lichaam wel verging én dat er van goddelijke invloed geen sprake was.

- 2p    **7**    Licht deze geschiedenis toe door:
- een verklaring te geven voor het laten doen van onderzoek door het bestuur van de Republiek vanuit 'de protestantse reformatie die splitsing van de christelijke kerk in West-Europa tot gevolg had', en
  - aan te geven welk kenmerkend aspect uit de zeventiende eeuw je met de werkwijze van De Bils kunt illustreren.

*Let op: je moet na het opschrijven van een kenmerkend aspect een uitleg geven.*

*Gebruik bron 3.*

Catharina de Grote gaat tijdens haar regeerperiode uit van verlichte ideeën, maar voert die niet allemaal door in Rusland.

- 3p    **8**    Toon aan:
- welk verlicht idee Catharina de Grote met dit decreet wil tegengaan, waarna je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron, en
  - dat Catharina de Grote er rekening mee houdt dat veel Russische onderdanen geen onderwijs volgen.

*Gebruik bron 4.*

Wilberforce wil parlamentsleden overhalen in te stemmen met de afschaffing van de slavenhandel.

- 3p    **9**    Licht dit toe door:
- aan te geven welke zorg over het afschaffen van de slavenhandel Wilberforce wil wegnemen, waarna je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron, en
  - aan te geven bij welk ideaal van het abolitionisme deze redenering van Wilberforce niet past.